

1

**KERTAKAIKKINEN ELATUSAPU
- UHKA VAI MAHDOLLISUUS**

ASIANAJOTOIMISTO
KARHUNEN

Asianajotoimisto
Sevón-Tikkinen Oy

2

LAKI LAPSEN ELATUKSESTA 6 §

- Elatusapua on suoritettava kuukausittain etukäteen, jollei toisin ole sovittu tai määrätty. Elatusapu voidaan vahvistaa suoritettavaksi eri määräisenä eri ajanjaksoilta.
- Velvollisuus suorittaa elatusapua päättyy, kun lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta, jollei toisin ole sovittu tai määrätty.
- **Elatusapu voidaan vahvistaa suoritettavaksi kertamaksuna, mikäli tämä on tarpeen lapsen elatuksen turvaamiseksi vastaisuudessa ja sitä on elatusavun suorittajan maksukykyyn nähden pidettävä kohtuullisena.**

3

HE 90/1974

- Mahdollista vain silloin, jos elatusavun suorittaminen **kertasuorituksena on lapsen elatuksen turvaamiseksi tarpeen** JA elatusavun suorittaja suostuu
- Esim. jos elatusapua maksavan vanhemman taloudellinen tilanne epävakaa tai on muutoin pelättävissä, ettei hän vastaisuudessa kykene huolehtimaan lapsen elatuksesta, mutta elatusapua vahvistettaessa hänellä on kertamaksuun tarvittavat varat
- Pääsääntö: määrättävä toistuvaissuorituksina
- Mutta mahdollista määrätä myös osittain kertasuorituksena ja osittain toistuvaissuorituksina.
- Elatusavun suorittaminen kertamaksuna ei lopullisesti vapauta elatusvelvollista vanhempaa elatusvastuusta lasta kohtaan, koska sopimus, jossa toinen vanhempi luopuisi vaatimasta vastaisuudessa elatusta, on mitätön.
- Tarkoitus, että säännökset elatusavun muuttamisesta ja palauttamisesta soveltuvat.

4

ENNAKKORATKAISUKÄYTÄNTÖ KKO:1996:29 & KKO:1993:104

KKO:n ratkaisut koskevat olosuhteiden muuttumista ja perusteettoman edun palautusta

KKO:1996:29

Kertamaksuna suoritettu elatusapu voitiin lapsen elatuksesta annetun lain 12 §:n 1 momentin estämättä määrätä palautettavaksi sillä perusteella, että lapsi oli pian kertamaksun jälkeen asettunut pysyvästi asumaan maksun suorittaneen vanhemman luokse.

KKO:1993:104

Kertamaksuna suoritettu elatusapu voitiin lapsen elatuksesta annetun lain 12 §:n 1 momentin estämättä määrätä palautettavaksi sillä perusteella, että lapsi olikin pian kertamaksun jälkeen asettunut pysyvästi asumaan maksun suorittaneen vanhemman luokse.

ENNAKKORATKAISUKÄYTÄNTÖ KKO:1995:195

Elatussopimuksen mukaan kuukausittain maksettavat elatusavut oli osituksessa kuitattu maksetuksi kertamaksuna siten, että toinen puoliso sai kokonaisuudessaan puolisoiden yhteisesti omistaman kiinteistön. Maksun saaneen puolison katsottiin saaneen perusteetonta etua siltä ajalta, jonka lapsi myöhemmin vakiintuneeksi osoittautuneen järjestelyn nojalla asui maksun suorittaneen puolison luona. Maksun saanut puoliso veloitettiin palauttamaan rahamäärä, joka vastasi sanotulta ajalta maksettavia elatusapueriä.

ENNAKKORATKAISUKÄYTÄNTÖ KKO:2009:11

- A:n ja B:n omaisuuden osituksessa oli kertakaikkisena suorituksena kuitattu maksetuksi B:n maksettavaksi sovitut puolisoiden yhteiselle lapselle tulevat kuukausittaiset elatusavut. B kuoli lapsen ollessa vielä alaikäinen. Lapselle maksettiin B:n kuoleman jälkeen sekä työeläkelakien että kansaneläkelain mukaisia eläkkeitä, joiden yhteismäärä oli lähes nelinkertainen verrattuna osituksessa maksetuksi sovittuun kuukausittaiseen elatusapuun.
- B:n kuolinpesän muut osakkaat katsoivat elatusavun kertamaksun perusteettomaksi siltä osin kuin suoritus koski B:n kuoleman jälkeistä aikaa ja vaativat suorituksen palauttamista. Kanne hylättiin, koska eloonjääneen puolison A:n ei katsottu saaneen kuolinpesän kustannuksella perusteetonta etua. (Ään.)

7

ENNAKKORATKAISUKÄYTÄNTÖ KKO:2005:60

- Kertasuorituksena maksettu elatusapu, joka oli osoittautunut perusteettomaksi, voitiin määrätä palautettavaksi myös siltä osin kuin suoritus koski kanteen vireilletuloa edeltävää aikaa. Ks. [KKO:1995:195KKO:1996:29](#)

8

KERTAKAIKKISEN ELATUSAVUN MUUTTAMINEN, HEL HO 22.3.2022 S 20/2044

- Kertakaikkinen elatusapu vahvistettu 36.200 euroa vuonna 2011
- kanne ensisijaisesti niin, että kertakaikkisen lisäksi 402 euroa kuukaudessa vireilletulosta (2019)
- toissijaisesti niin, että oikeus vahvistaa alkuperäisen elatussopimuksen kohtuuttomaksi ja velvoittaa vastaajaan suorittamaan elatusapua 402 euroa vireilletulosta
- Viimesijaisesti vahvistaa vastaajan puuttuvan elatuskyvyn ja ja elatusavun määrän nollaan euroon.

9

- Helsingin ko oli päätöksellään 2.9.2020 hylännyt kanteen
 - ei olennaista olosuhteiden muutosta
 - alkuperäinen sopimus ei kohtuuton
 - ei perusteita vahvistaa nollaan koska se tosiasiallisesti tarkoittaisi vahvistetun elatusavun alentamista
- Hovioikeus hyväksyi käräjäoikeuden perustelut ja hylkäsi kanteen

10

- Alkuperäisessä sopimuksessa elatusavun määräksi oli sovittu 36.200 euroa
- Sopimuksessa oli eritelty kuukausittaisen elatusavun määrä siten, että määrä oli 170 euroa kuukaudessa siihen saakka kun lapsi täyttää 11 vuotta ja tämän jälkeen 200 euroa kuukaudessa
- Oikeus totesi, että lapselle on vuonna 2011 vahvistettu elatusapu 170 euroa ja lapsen täytettyä 11 vuotta, 200 euroa. Mikäli elatusapu nyt vahvistettaisiin nollassa, kysymys olisi vahvistetun elatusavun alentamisesta lapsen vaatimuksesta
- Oikeudellinen intressi lapsella olisi se, että hän olisi vaatimuksen menestyessä oikeutettu julkisista varoista maksettavaan elatustukeen

11

- Koska lapselle on vuonna 2011 vahvistettu maksettavaksi edellä mainitut elatusavut siihen saakka kun hän täyttää 18 vuotta, ja elatusavut on maksettu, asiassa ei perusteita jättää elatusapua vahvistamatta elatusvelvollisen puutteellisen maksukyvyn vuoksi
- Eli: jos elatusapua ei olisi sopimuksessa määritelty kuukausittaisiin määriin, olisiko viimesijainen vaatimus voinut menestyä?

12

OIKEUSOHJEET

- Lapsella on oikeus riittävään elatukseen. Lapsen elatuksesta annetun lain 6.3 §:n mukaan elatusapu voidaan vahvistaa suoritettavaksi kertamaksuna, mikäli tämä on tarpeen lapsen elatuksen turvaamiseksi vastaisuudessa ja sitä on elatusavun suorittajan maksukykyyn nähden pidettävä kohtuullisena. Lain esitöissä (HE 90/1974 vp, s. 50-51) korostetaan, että elatusavun suorittaminen kertamaksuna voi tulla kyseeseen vain momentissa mainituilla perusteilla. Kertamaksu tulee kyseeseen vain silloin, kun lapsen etu vaatii tällaista järjestelyä. Kertamaksu ei vapauta elatusapua suorittavaa vanhempaa hänen elatusvastuustaan lasta kohtaan.
- Lapsen elatuksesta annetun lain 11 §:n mukaan vahvistetun elatusavun määrää ja sen suorittamistapaa voidaan muuttaa sopimuksella tai tuomiolla, jos elatusapua koskevan sopimuksen harkitaan olevan kohtuuton.

13

CASE 1 KANNE

- Elatusapu on vahvistettu kertakaikkisena lapsen ollessa alle 3 kk.
- Äiti on ollut lapsen yksinhuoltaja.
- Äidillä ei ole ollut elatusavusta sovittaessa avustajaa.
- Elatusavun määräksi on isän aloitteesta vahvistettu 70.000 euroa (prosessin aikana selvisi, että äiti nosti isän alkuperäistä esitystä=äidin myötävaikutus)
- Määrällisesti 70.000 euroa jaettuna 18 vuodelle tarkoittaa noin 324 euroa kuukaudessa. Lastenvalvoja ei ole tehnyt laskelmia elatuksen tarpeesta tai elatusavun riittävydestä.
- Koska sovittu ja vahvistettu kertakaikkinen elatusapu on huomattavasti pienempi kuin tosiasiallinen elatustarve, eikä elatusapu täytä laissa ja sen esitöissä asetettuja edellytyksiä kertakaikkiselle elatusavulle, tulee elatusapua koskevaa sopimusta pitää kohtuuttomana.

14

CASE 1 S.2

KANNE

- Sopimus hetkellä: Isän nettotulot olivat yli 2000-kertaiset suhteessa äidin nettotuloihin. Isän taloudellinen tilanne ei ollut epävakaa eikä muustakaan syystä ollut pelättävissä, että isä ei vastaisuudessa kykene huolehtimaan lapsen elatuksesta. Elatusapua ei voida myöskään pitää elatusavun suorittajan maksukykyyn nähden kohtuuttomana.
- Oikeudenkäynnissä 2021 äidin elatuskyky 1200 euroa. Vuoden 2019 verotietojen perusteella isän elatuskyky on noin 22.000 euroa. Elatuksen tarve on 618 euroa.

15

CASE 1 S.3 VASTAPUOLEN VÄITTEET

- Ei merkitystä asiassa että elatus suoritettiin kertakaikkisena.
- Äiti pystyi hankkimaan asunnon kertakaikkisella elatusavulla. Tämä on tukenut lapsen elatusta ja säästänyt äidin varoja.
- Kertakaikkista elatusmaksun maksua ei voida katsoa vastaajan vahingoksi vaikka varat on annettu kantajalle.
- Kanteessa lähdetään siitä, että maksettu elatusapu olisi jo käytetty. Elatusapuun liittyvää vaatimusta ole kuitenkaan aiemmin esitetty. Jo maksetun elatusavun piti kattaa koko alaikäisyyden aika. Isän elatusavun määrää ei voi nostaa taannehtivasti. Siitä käytännössä olisi kyse, mikäli jo maksettua elatusapua ei jyvitetäisi joka kuukaudelle 11/2027 saakka. Mikäli todettaisiin, että koko maksettu elatusapu on jo käytetty, se tarkoittaisi, että isä on tietämättään maksanut keskimäärin 641,79 euroa kuukaudessa elatusapua 1.2.2010 lähtien. Isän elatusavun määrässä täytyy siis huomioida se, että jo maksetun elatusavun määrä kattaa 446,92 euroa/kk 11/2027 saakka. Tämä määrä täytyy vähentää mahdollisesti maksettavaksi tulevasta elatusavusta.

16

CASE 1 S.4 TUOMIO

- Johtopäätökset
- Kohtuuttomuuteen on vedottu vasta lapsen ollessa 11-vuotias. Jo maksettu elatusapu on tarkoitettu kattamaan koko alaikäisyyden aika. Elatusavun määrää ei ole mahdollista vaatia taannehtivasti pidemmältä ajalta kuin vuosi ennen kanteen vireille tuloa. Siitä käytännössä olisi kyse, mikäli jo maksettua elatusapua ei jyvitetäsi joka kuukaudelle 11/2027 saakka.
- Kertakaikkisesta elatusavusta on ollut mahdollista sopia ja lastenvalvoja on vahvistanut vanhempien välisen sopimuksen.
- Elatusavun määräksi on sovittu äidin esittämä summa. Vanhempien elatuslaskelmien puuttuminen ei ole lapsen näkökulmasta tehnyt sopimusta sen solmimisajankohtana kohtuuttomaksi.

CASE 1 S. 5 TUOMIO JATKUU

- Elatusapu ei ole huomattavasti pienempi kuin isän vanhempien elatuskykyjen vertailuun perustuva osuus lapsen elatuksesta. Jos maksettu elatusapu 86.000 euroa jaetaan koko lapsen alaikäisyyden ajalle, saadaan isän maksaman elatusavun kuukausittaiseksi määräksi 400 euroa ($86.000/214$ kk). Isän osuudeksi lapsen elatuksen tarpeesta muodostuu vähintään noin $2/3$.
- Kantajan toteamalla tavalla kertakaikkisen elatusmaksun maksaja kantaa riskin siitä, jos olosuhteissa tapahtuu muutoksia ja elatukseen joudutaan käyttämään ennakoitua enemmän varoja. Lapsen tai lapsen äidin olosuhteet eivät ole muuttuneet elatusavusta sopimisen jälkeen sellaisella tavalla, että elatusapua koskevaa sopimusta voitaisiin pitää kohtuuttomana.

POHDINTAA

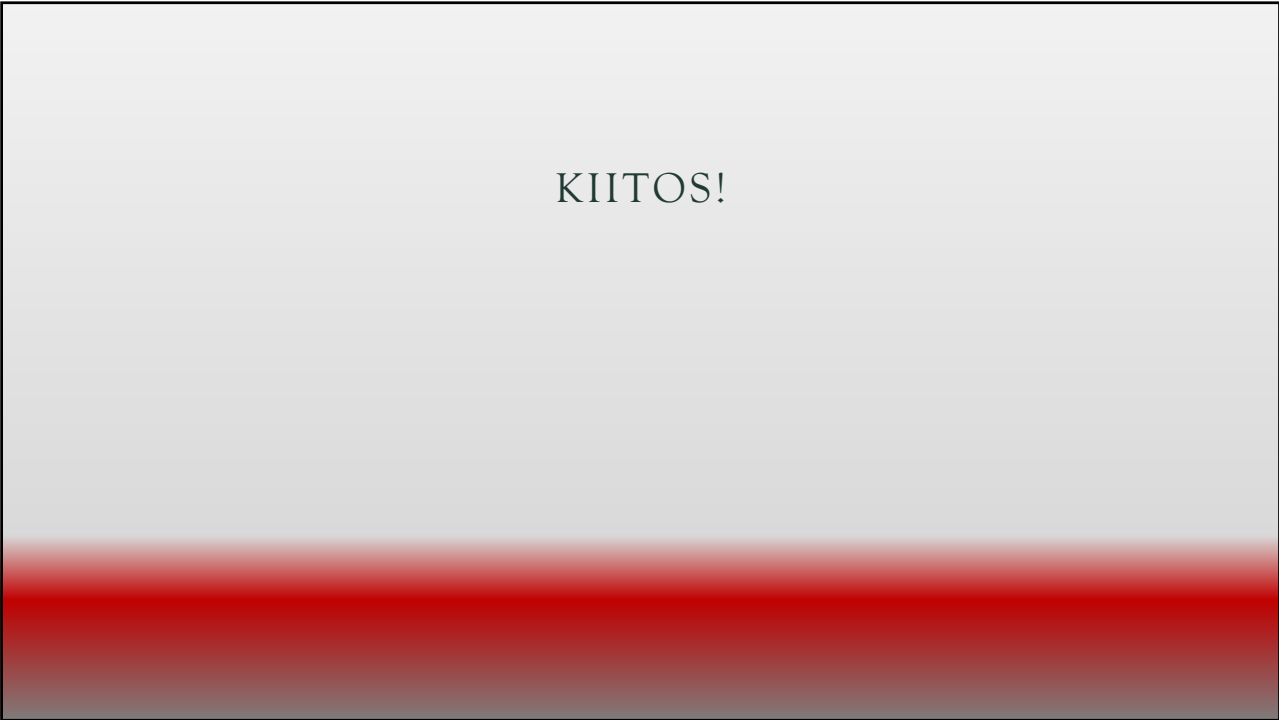
- Jos kertakaikkista elatusapua on jäljellä 50.000 euroa ja laskelmia ei ole tehty, miten lähivanhempi voi esittää väitteen elatuksen tarpeen muuttumisesta.
 - Hylätäänkö ennenaikaisena?

19

LOPUKSI

- Kertakaikkinen elatusapu voi olla toimiva ratkaisu tietyissä tilanteissa.
- Tällä hetkellä vaikuttaa, että riski on lähivanhemmalla määrän riittävydestä.

20

KIITOS!